

De scheepsramp beschreven in Provinciale-Overijsselsche-en-Zwolsche-courant (08-02-1895)

Kantongerecht te Zwolle 7 Febr.

7 febr. Zooals aan de lezers van dit blad bekend is, sloeg in den nacht van 22 op 23 Dec. jl. in de Zuiderzee ter hoogte van Schokland het tjalkschip van Hendrik Jaspers, schipper te Zwartsluis, om, bij welke ramp zijn vader, vrouw en kind het leven verloren, terwijl hij zelf in den ochtend van 23 Dec. verstijfd van koude uit het want van zijn gezonken vaartuig gered werd door den visscher Hendrik Kleijn van Zaandam. Voor dat deze den schipbreukeling redde, zeilde volgens opgave van gemelden Hendrik Jaspers de mede te Zwartsluis tehuis behoorende schipper Karel Visscher dicht voorbij zonder eenige poging tot hulp of redding aan te wenden. Gemelde K. Visscher stond heden voor het kantongerecht alhier terecht wegens het nalaten van het hulp verleenen aan een in nood verkeerenden schipper, waar hem zulks zonder gevaar voor zijn vaartuig mogelijk zoude geweest zijn. Als eerste getuige verscheen Hendrik Jaspers, die in hoofdzaak verklaarde, dat in den nacht van 22 op 23 Dec. zijn vaartuig in gevaar verkeerde te vergaan, hetwelk hij poogde te voorkomen door den bovenlast over boord te werken, dat dit ijdel bleek en zijn vaartuig omsloeg, waarop hij mede te vergeefs trachtte zijn ouden vader, zijn vrouw en zijn kind te redden, die omstreeks middernacht allen hun dood in de golven vonden. Getuige redde zich toen in het want en zag den beklagde dicht bij hem langs varen waarop bij hem met de hand wuifde om zijn hulp in te roepen. Hoewel Visscher den getuige volgens diens opgave gemakkelijk had kunnen redden daar het stil weer was en hij een roeiboot aan zijn schip had, zoodat hij, na het anker uitgeworpen te hebben, gemakkelijk het gezonken schip had kunnen naderen en bereiken, stoorde hij zich niet aan den hulpbehoevende en zeilde door. Kortens tijd daarna werd getuige uit zijn gevaarlijken toestand gered door den visscher H. Kleijn van Zaandam, die hem naar Zwartsluis overbracht. De opgaven van dezen getuige worden bevestigd door de verklaringen van gemelden Hendrik Kleijn, die mededeelt dat hij in de haven van Schokland met zijn Ibotter lag, toen hij aan een seinvlag zag, dat hulp gewenscht werd van de in de haven liggende botters, alhoewel noch hij, noch de andere visschers toen reeds wisten, wat van hen gewenscht werd, dat hij slechts zijn zoon Hendrik aan boord had en tot meerdere hulp Lammert Smit, Wonende te Schokland en de visschers Jacob ten Hjare en Bos mede nam, dat hij de haven uitzeilend bemerkte dat een man in nood verkeerde op een gezonken tjalk midden in het vaarwater, Oostwaarts van Schokland, dat Karel Visscher, de beklagde, toen met zijn praam voer tusschen Schokland en de gezonken tjalk op ongeveer 300 meter afstand van die tjalk, zoodat getuige

Kantongerecht te Zwolle.

7 Febr. Zooals aan de lezers van dit blad bekend is, sloeg in den nacht van 22 op 23 Dec. jl. in de Zuiderzee ter hoogte van Schokland het tjalkschip van Hendrik Jaspers, schipper te Zwartsluis, om, bij welke ramp zijn vader, vrouw en kind het leven verloren, terwijl hij zelf in den ochtend van 23 Dec. verstijfd van koude uit het want van zijn gezonken vaartuig gered werd door den visscher Hendrik Kleijn van Zaandam. Voor dat deze den schipbreukeling redde, zeilde volgens opgave van gemelden Hendrik Jaspers de mede te Zwartsluis tehuis behoorende schipper Karel Visscher dicht voorbij zonder eenige poging tot hulp of redding aan te wenden.

Gemelde K. Visscher stond heden voor het kantongerecht alhier terecht wegens het nalaten van het hulp verleenen aan een in nood verkeerenden schipper, waar hem zulks zonder gevaar voor zijn vaartuig mogelijk zoude geweest zijn.

Als eerste getuige verscheen Hendrik Jaspers, die in hoofdzaak verklaarde, dat in den nacht van 22 op 23 Dec. zijn vaartuig in gevaar verkeerde te vergaan, hetwelk hij poogde te voorkomen door den bovenlast over boord te werken, dat dit ijdel bleek en zijn vaartuig omsloeg, waarop hij mede te vergeefs trachtte zijn ouden vader, zijn vrouw en zijn kind te redden, die omstreeks middernacht allen hun dood in de golven vonden. Getuige redde zich toen in het want en zag den beklagde dicht bij hem langs varen waarop hij hem met de hand wuifde om zijn hulp in te roepen. Hoewel Visscher den getuige volgens diens opgave gemakkelijk had kunnen redden daar het stil weer was en hij een roeiboot aan zijn schip had, zoodat hij, na het anker uitgeworpen te hebben, gemakkelijk het gezonken schip had kunnen naderen en bereiken, stoorde hij zich niet aan den hulpbehoevende en zeilde door.

Kortens tijd daarna werd getuige uit zijn gevaarlijken toestand gered door den visscher H. Kleijn van Zaandam, die hem naar Zwartsluis overbracht. De opgaven van dezen getuige worden bevestigd door de verklaringen van gemelden Hendrik Kleijn, die mededeelt dat hij in de haven van Schokland met zijn

botter lag, toen hij aan een seinvlag zag, dat hulp gewenscht werd van de in de haven liggende botters, alhoewel noch hij, noch de andere visschers toen reeds wisten, wat van hen gewenscht werd, dat hij slechts zijn zoon Hendrik aan boord had en tot meerdere hulp Lammert Smit, wonende te Schokland en de visschers Jacob ten Have en Klaas Bos medenam, dat hij de haven uitzeilend bemerkte dat een man in nood verkeerde op een gezonken tjalk midden in het vaarwater, oostwaarts van Schokland, dat Karel Visscher, de beklagde, toen met zijn praam voer tusschen Schokland en de gezonken tjalk op ongeveer 300 meter afstand van die tjalk, zoodat getuige dacht dat hij hulp zou verleenen, dat de beklagde echter op ongeveer veertig meter afstand de tjalk voorbij voer, niettegenstaande de in de nood verkeerende persoon met de hand wenkte alsof hij om hulp riep, dat beklagde, die een roeiboot achter zijn schip had, zonder eenig gevaar gemakkelijk hulp had kunnen verleenen en dat hij die hulp eerder had kunnen verleenen dan Kleijn zelf en ook eerder bij het gezonken vaartuig van Jaspers is geweest.

Dergelijke verklaringen zijn afgelegd door de getuigen Klaas Bos, Jacob Westerk en Hendrik Kleijn jr., allen visschers te Zaandam, die, tevens als deskundigen gehoord, verklaarden dat de redding gemakkelijker door den beklagde dan door hen had kunnen geschieden en zonder eenig gevaar voor het schip of den persoon van beklagde zelf. Bovengenoemde getuigen verklaarden nog dat Jaspers tot over zijn borst onder water zat en geheel verkleumd en bevangen van de kou was en niets meer kon zeggen dan: „ik kon er niet doen” en met moeite na gebruik van heete koffie in den botter is bijgebracht.

De ambt. van het O. M. hield een uitgebreid requisitoir waarin hij het schandelijke van de handelwijze van beklagde helder in 't licht stelde en er op wees dat het beklagdes plicht zou geweest zijn bij te draaien, zelfs voor het geval de botter reeds met het eigenlijke reddingswerk begonnen was, ten einde desgevorderd bijstand te verleenen.

De beklagde erkent, dat hij op korten afstand langs het gezonken vaartuig is gezeild, dat hij dan ook den getuige Jaspers wel had kunnen redden, maar dit niet heeft gedaan omdat hij zag dat de bemanning van de botter reeds met het reddingswerk bezig was.

De kantonrechter wees dadelijk vonnis en veroordeelde den beklagde tot een hechtenis van zes weken en wees er op dat waarschijnlijk geen andere Nederlandsche schipper een in nood verkeerend vakgenoot op die wijze zonder hulp zou hebben gelaten.

dacht dat hij hulp zou verlenen, dat de beklagde echter op ongeveer veertig meter afstand de tjalk voorbij voer, niettegenstaande de in de nood verkeerende persoon met de hand wenkte alsof hij om hulp riep, dat beklagde, die een roeiboort achter zijn schip had, zonder eenig gevaar gemakkelijk hulp had kunnen verlenen en dat hij die hulp eerder had kunnen verlenen dan Kleijn zelf en ook eerder bij het gezonken vaartuig van Jaspers is geweest. Dergelijke verklaringen zijn afgelegd door de getuigen Klaas Bos, Jacob Westerik en Hendrik Kleijn jr., allen visschers te Zaandam, die, tevens als deskundigen gehoord, verklaarden dat de redding gemakkelijker door den beklagde dan door hen had kunnen geschieden en zonder eenig gevaar voor het schip of den persoon van beklagde zelf. Bovengenoemde getuigen verklaarden nog dat Jaspers tot over zijn borst onder water zat en geheel verkleumd en bevangen van de kou was en niets meer kon zeggen dan: ik kon er niet doen en met moeite na gebruik van heete koffie in den botter is bijgebracht. De ambt. van het O.M. hield een uitgebreid requisitoir waarin hij het schandelijke van de handelwijze van beklagde helder in 't licht stelde en er op wees dat het beklagdes plicht zou geweest zijn bij te draaien, zelfs voor het geval de botter reeds met het eigenlijke reddingswerk begonnen was, ten einde desgevorderd bijstand te verlenen. Do beklagde erkent, dat hij op korten afstand langs het gezonken vaartuig is gezeild, dat hij dan ook den getuige Jaspers wel had kunnen redden, maar dit niet heeft gedaan omdat hij zag dat de bemanning van de botter reeds met het reddingwerk bezig was. De kantonrechter wees dadelijk vonnis en veroordeelde den beklagde tot een hechtenis van zes weken en wees er op dat waarschijnlijk geen andere Nederlandsche schipper een in nood verkeerend vakgenoot op die wijze zonder hulp zou hebben gelaten.

Dezelfde scheepsramp in de Bruid van Schokland (bldz 137-143)

Hendrik heeft gelijk. Romkes vlagt en hij zal er zijn reden voor hebben.

„Vervelend dat die telefoon nou niet wil,” broemt Smit boos. „Nog maar pas is de rommel klaar en hij is al kapot. We zullen er met de boeier heen moeten,” zegt hij meer tot zichzelf dan tegen Kasper, die naast hem staat. | Reeds is Hendrik in de boeier bezig. Kasper weet niet wat te doen. Hij zou wel graag met Smit mee willen maar als de wind dan eens ging ruimen ?

Dan hakt Smit de knoop door. „Ik zou maar hier blijven, Kasper. Je kunt de ruime wind grijpen.”

„Ik geloof ook dat het 't beste is,” knikt Kasper, maar er klinkt spijt in z'n stem.

Smit steekt de jonge schipper zijn hand toe: „Als je soms weg bent als we terugkomen, het beste Kasper, en je komt maar eens gauw weer bij ons.”

Met een somber gezicht gaat Kasper naar binnen en Smit spoedt zich naar de boeier, waar Hendrik de zeilen klaar heeft. Het zal met z'n tweeën wel gaan, denkt Smit. Op de Middelbuurt is Romkes en die heeft als het nodig is, zijn handen niet verkeerd staan.

Ze zeilen dicht bij de dam langs om de telefoonlijn te controleren. Misschien is er een draad gebroken. Lastig dat de telefoon niet in orde is. Je went er zo vlug aan. Doch zij kunnen geen mankement opsporen en zijn weldra aan de Buurt. Nog altijd wappert de grote vlag en ze zien Romkes heen en weer lopen op het korte plankier. Verder van de wal af liggen schepen. Duidelijk ziet Hendrik dat de schippers door het gangboord lopen en natuurlijk hopen ze op een ruimende wind.

„De fok neer, Hendrik”, zegt Smit. Met een matige vaart schiet de boeier aan de meerpalen.

Romkes grijpt het touw, dat Hendrik naar hem toe smijt, en zet het vast.

„Daar zijn we buur,” knikt Hendrik en zijn vader vraagt: „Toch geen ongelukken, Romkes? We zagen je vlag. Waarom heb je niet getelefoneerd!”

„Niet zoveel vragen ineens Smit”, glimlacht Romkes. „Of er ongelukken zijn, weet ik niet en ik heb niet van de telefoon gebruik kunnen maken, omdat er een zware boomtak op de draden gewaaid is, waardoor twee draden zijn gebroken.”

„Maar die vlag” begint Smit weer ongeduldig.

„Kalm buurman. Ik kom bij je aan boord en onder het varen zal ik je vertellen, wat ik er van weet.

Gisternog keek ik in de richting van Ens en zag een mast boven water uitsteken. Het was nog schemerig, maar toen het goed dag werd, zag ik iets boven in de mast zitten. Ik vermoedde dadelijk

dat het een man moest zijn, maar later zag ik heel duidelijk beweging en toen was ik er zeker van. Ik heb me gewoon zitten verbijten van nijd. Ik belde en rammelde aan de telefoon, omdat ik toen nog niet wist, dat er een tak op geslagen was. Met m'n kleine bootje durfde ik niet naar het gezonken schip toe en daarom hees ik de vlag.

Die hangt al van gistermorgen af. Ik snap niet, dat jullie hem niet gezien hebben.”

De boeier is nu voorbij de Middelbuurt en Romkes bukt zich om vooruit te kijken.

„Daar zit ie, Douwe” wijst hij en als Smit zich bukt om onder het zeil door te zien slaakt hij een uitroep van verwondering.

„Daar ligt ook nog een ander schip, Romkes! En niet eens zo ver van dat wrak af. Heh je die lui helemaal geen pogingen zien aanwenden om bij die gezonken schuit te komen? Ze hebben toch een roeiboort en de afstand is niet meer dan driehonderd meter, schat ik.”

„De afstand valt altijd tegen, Smit, maar je hebt gelijk, ze hadden wel iets kunnen proberen.”

Uit het Westen komt een brede streep over het water aanzetten, een bui. De streep nadert Schokland, stuift er overheen en verbergt de mast van het gezonken schip voor hun ogen. Smit heeft de zeilschoot in handen genomen want er kan een nijdige opstopper wind inzitten. Romkes slaat de handen eens langs zijn rug en zegt: „Als daar werkelijk iemand zit, dan is hij niet te benijden. Van gistermorgen af, geen kleinigheid mensen!”

Met snelle vaart drijft de bui over. De mast is weer zichtbaar, veel dichterbij nu. De andere schipper ligt iets lager uit dan het gezonkene, maar toch stuurt Smit iets naderbij om dicht bij de schipper langs te varen. Hij is benieuwd wat deze te zeggen zal hebben, wat zijn verontschuldiging zal zijn. Ze zijn nu in de onmiddellijke nabijheid van het voor anker liggende schip, dat een deklust van turf heeft.

„Ken je die lui, Jelle?” vraagt Hendrik.

„Nee Hendrik, gelukkig niet. Ik zou me diep schamen als ik zulke ploerten onder mijn kennissen had. Al hadden ze maar gepoogd om bij hun burens te komen !” Bijna rakelings houdt Smit bij het turfschip langs. Twee mannen staan op het achterschip, in de luwte van de deklust. Ze steken de hand op en wijzen naar de mast.

„Tijd dat jullie er heen gaan”, roept de oudste. Hij maakt een gebaar met z'n handen, alsof hij omhoogklautert en wijst dan weer en nu met een lachend gezicht naar de mast van het gezonken schip. De andere, zijn knecht waarschijnlijk, staat vrolijk te grinniken en Smit wordt vuurrood van woede. Romkes balt de vuist tegen de onmenselijke schippers: „Smerige moordenaars!” brult hij met overslaande stem.

Men wuift vrolijk met de hand en duidelijk hoort Hendrik nog een keer hun smadelijk lachen.

„Het schip zit zowat buiten de Zuidert”, merkt Smit op. Er zal daar een flink zeetje staan, Jelle. Ik stel voor, dat we boven het wrak ankeren en ons achteruit laten zakken. Het zal de vraag zijn, of we met de boeier bij de mast kunnen komen.

„Het zal wel een houten praam zijn”, veronderstelt Romkes. Het is een wonder, dat er niet vaker van die ouwe dingen naar de kelder gaan.”

Smit antwoordt er niet op, want hij moet zijn aandacht besteden aan zijn roer.

Even later zegt hij tegen Hendrik: „Laat je fok maar zakken, en ga bij de dreg.” Men is nu de mast op ongeveer dertig meter genaderd en nu smijt Smit de helmstok naar bakboord.

„Zeil neer, Jelle”, en de man van de Middelbuurt wikkelt vliegensvlug de slagen van het zeilval van de kikker.

„Weg met je dreg, Hendrik!” en het vierhandige anker verdwijnt in de zee.

Smit heeft gelijk. Er staat hier inderdaad hoge zee. Een korte nukkige deining en hoofdzakelijk wordt dit veroorzaakt door het schip dat hier gezonken ligt. De golven stoten tegen het wrak en lopen weer terug. De stroom helpt een handje om er een heksenketel van door elkaar lopende golven van te maken, onberekenbaar en vals. De boeier maakt onverhoedse slingeringen en het valt de drie opvarenden soms moeilijk om op de been te blijven en ze zijn toch heus niet voor de eerste maal op een schip en op roerig water. Nu de boeier voor anker ligt,

is er tijd om aandacht aan iets anders te schenken. Hun ogen gaan omhoog. Bijna aan de top van de mast zit een man. Het is een oude man, want zijn haren zijn wit. Een dik touw is vele malen om zijn

lichaam gestrengeld. Zijn hoofd hangt op de borst en er is geen beweging aan zijn lichaam te bespeuren. Alle drie denken hetzelfde. Hendrik knikt omhoog en kijkt z'n vader aan. „De man is dood vader, hij beweegt zich helemaal niet.”

„Het kan ook haast niet anders”, gromt Romkes en zijn ogen gaan vol woede naar het turfschip, waarop hij duidelijk de mannen kan zien staan.

„Vieren je tros Hendrik, langzaam vieren hoor!” commandeert Smit.

Hij heeft een bootshaak genomen en tast er mee buitenboord.

„Dat schip zit dieper dan ik dacht, Jelle”, zegt hij. „Ik denk dat het mogelijk is om bij de mast te komen.”

Romkes knikt en kijkt peinzend omhoog.

„Het zal 'n hele toer worden om die stakker er uit te krijgen”, zegt hij dan.

„Houden de tros”, roept Smit, want de boeier ligt nu met het achterschip ter hoogte van de mast. En nu wordt er niet langer gepraat. Hendrik vat voorop met een scheepshaak post. Hij moet er voor zorg dragen, dat hun schip niet te dicht bij de mast komt. Het is een moeilijk en zwaar werk, want telkens pogen de verraderlijke golven de boeier dwarsweg te smijten. Met een vlug gebaar stopt Romkes zijn broekspijpen tussen de sokken. Dan klimt hij op het boord van de boeier en steunt zich aan Smit's schouder. Hij wacht op een kalm zeetje om het want te kunnen grijpen.

„Nu zal het gaan, Jelle!” roept Smit.

Deze springt en grijpt de dikke touwen, maar toch kan hij niet voorkomen dat zijn voeten nat worden. Handig begint hij zich omhoog te palmen.

Hendrik heeft blijkbaar toch nog tijd om zo nu en dan naar boven te kijken want als Romkes bijna de man bereikt heeft schreeuwt hij: „De man beweegt zich vader, hij kijkt omlaag !”

En dadelijk daarop roept Romkes: „Die ken ik, Douwe! Het is de ouwe Jasper, je weet wel, die van Zwartsluis.”

Smit geeft niet meer dan een kort knikje. Zijn volle aandacht is bij de boeier. Bonzend en schuimend slaan de golven tegen de kop. Met alle macht duwt Hendrik met z'n haak. Weer veegt een bui over de zee en de opstekende wind joelt door het tuig. Geen der drie mannen bemerkt, dat de regen hun kleren doorweekt, allemaal hebben ze de handen vol en zijn begeistert met hetzelfde doel: die man uit de mast halen. En Romkes begint aan het moeilijkste en meest inspannende karwei van zijn leven. Hij heeft de oude schipper bereikt. Met veel moeite sjort hij zich op dezelfde hoogte en kan nu de oude man in het gelaat zien. Een paar vegen grijs haar hangen hem in het gezicht, dat een trek van ellende en angst uitdrukt. Zijn handen omklemmen een touw en zo stijf hebben zich de vingers vastgeknepen, dat de knokkels wit zijn. Steun zoekend op de hanepoten waarin de hijsblokken zijn gehaakt, haalt Romkes een klein flesje uit z'n zak. Met de tanden trekt hij de kurk er af en houdt het flesje tegen de mond van de oude man. Doch de lippen openen zich niet. De ogen blijven met een starre blik voor zich uitstaren, uitzinnig en apathisch.

„Drink nou, Jasper !” nodigt Romkes en hij steunt van inspanning.

Hij duwt het flesje tegen de stijfgesloten mond en moet het eindelijk weer opbergen.

Wanhopig kijkt hij om zich heen. Boven hem hangt een val. De beide einder hangen omlaag en zijn plan is gemaakt. Hieraan zal hij de schipper omlaag laten zakken, maar dan moeten ze beneden het touw doorsnijden, want het zit natuurlijk op het schip vast. Hij zal het ene einde omhoog halen en daar Jasper aanbinden. Het andere eind moet Smit vasthouden en bijvieren, zodra de man vastgeknoopt is. Op zijn verzoek snijdt Smit het val door en nu heeft hij het ene einde maar omhoog te halen. Maar nu komt het moeilijkste nog. Met een hand moet hij zichzelf vasthouden, met de andere het touw onder de armen van de schipper bevestigen. Hij zweet van inspanning en bijt de tanden op elkaar.

Eindelijk is de lus gemaakt en op een teken trekt Smit het touw strak.

„Laat je handen maar los, Jasper,” zegt Romkes vriendelijk. „Je kunt niet vallen, want ik heb je vastgebonden.”

Een stom hoofdschudden is het antwoord. De vingers houden hun houvast beet en nu ziet Romkes dat er nog enige slagen van een ander touw tussen de benen van Jasper zitten gewonden. Met veel moeite weet hij deze te verwijderen, maar als hij denkt dat de schipper nu zijn handen zal losmaken

vergist hij zich.

„Dan zal ik ze losmaken," bromt hij ongeduldig. „Het wordt tijd dat we omlaag gaan, want ik heb geen gevoel meer in m'n armen."

De arme stakker uit een kreet van angst als Romkes met geweld de stijve vingers opentrekt. Waarschijnlijk vreest hij in zee te vallen nu zijn handen geen houvast meer hebben en met bovenmenselijke inspanning kan Romkes verhoeden, dat Jasper's handen zich ergens anders vastklampen.

„Langzaam vieren, Douwe!" roept Romkes.

Het lichaam daalt, al is het met schokken, want de boeier danst als bezeten op en neer. Na vijf minuten kan Romkes weer op het boord van de boeier springen en samen leggen ze de schipper op de bodem van hun schip. Dan springt Smit op het voordek en samen met Hendrik trekt hij de boeier zover vooruit, dat ze vrij liggen van het wrak. Intussen houdt Romkes zich met de oude man bezig, die nu in bewusteloze toestand met zijn hoofd op de jas van Smit ligt. Met enige moeite weet Romkes de stijfgesloten mond te openen en giet wat brandewijn tussen de tanden.

„Toch heeft het zijn voordeel, 'n slecht gebit," bromt Romkes. „Nu zijn er tenminste gaatjes, waar de brandewijn door gaat."

Een half uur later ligt schipper Jasper in het bed van Romkes. Hete kruiken liggen naast zijn verkleumd lichaam en telkens graaien zijn handen wild om zich heen, alsof ze iets willen vastgrijpen. Koortsvisioenen jagen door zijn brein en doen hem nog in de mast vertoeven; onder hem de golven die denderend over zijn gezonken schip slaan.

En weer een half uur later schiet de boeier aan de remming in de haven van Emmeloord. Haastig bergen Smit en Hendrik de zeilen en spoeden zich dan vlug naar huis. Ze zijn nat en koud, verlangen naar een hete kop koffie. En hun ontberingen zijn heel vlug vergeten nu ze bij de lustig snorrende kachel zitten met de wetenschap een mens het leven gered te hebben.